

Drócsa Izabella¹

**„A diktatúra azonban nálunk nem cél, hanem eszköz
és abban a pillanatban megszűnik, amint a Hungária
egyesült földek a birtokunkba nem kerülnek” –
Szálasi Ferenc 1937-es „nagy” pere**

Bevezetés:

Szálasi Ferenc politikai tevékenysége 1935–1938 között

Szálasi Ferenc nyugalmazott őrnagy² 1935 márciusában saját pártot alapított Nemzeti Akarat Pártja elnevezéssel³ (továbbiakban: NAP), amellyel kapcsolatban betartotta a hatályos jogszabályokat, mert előzetes bejelentést tett a Belügyminisztériumnak, illetve bemutatta a politikai mozgalom célkitűzéseire vonatkozó dokumentumot,⁴ amely *Cél és követelések*⁵ címmel jelent

¹ Tanársegéd, Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Római Jogi és Összehasonlító Jogtörténeti Tanszék.

² Paksa Rudolf: *Szálasi Ferenc és a hungarizmus*. Budapest, Jaffa, 2013a. 31; Karsai László: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*. Doktori disszertáció. Szeged, SZTE, 2012. Vö. Ungváry Krisztián: Szálasi Ferenc, a frontkatona. *Hadtörténeti Közlemények*, 124. (2011), 2. 471–480.

³ Páratlanul éles vádbeszéd Szálasi Ferenc ellen. *Az Est*, 28. (1937), 272. 3–4; Ungvári Gyula: Szálasi Ferenc életművének megítélése. In Gede Tibor (szerk.): *Szálasi Ferenc: Hungarizmus I. A Cél*. Budapest, Gede Testvérek, 2004. 13; Paksa Rudolf: Erős kézzel a rendszer ellenfeleivel szemben: a hatalom és a szélsőjobb a Horthy-korban, *Rubicon*, 24. (2013b), 9–10. 16; Romsics Ignác: *Magyarország története a XX. században*. Budapest, Osiris, 2004. 228; Paksy Zoltán: A nemzetiszocialista mozgalmak szerveződése, párt- és regionális struktúrája Magyarországon az 1930-as években. *Múltunk*, 54. (2009), 3. 225; Paksa (2013): i. m. 31; Karsai (2012): i. m. 47.

⁴ A levéltári forrással szemben a belügyminiszteri jelentés úgy nyilatkozott a NAP-pal kapcsolatban, hogy Szálasi valóban bejelentette a párt működését, de a minisztérium nem hozott erről külön határozatot. Ennek oka, hogy a hatályos jogszabályok szerint a politikai pártokat ilyen jellegű bejelentése kötelezettség nem terhelte. Páratlanul éles vádbeszéd... (1937): i. m. 3.

⁵ Szálasi Ferenc: *Cél és követelések*. Budapest, Egyetemi Nyomda, 1935; Gede (2004): i. m. 83–98; Máthé Áron: *A nyilaskereszt árnyéka. A magyarországi nemzetiszocializmus elmélete és gyakorlata*. Máriabesnyő, Attraktor, 2019. 15; Paksa Rudolf: Szélsőjobboldal a Horthy-korban. *Korunk*, 3. (2012), 11. 92; Paksa (2013): i. m. 32; Karsai (2012): i. m. 48.

meg.⁶ Programjában olyan elképzeléseket fogalmazott meg, mint a történeti alkotmány megváltoztatása, az országgyűlés és a végrehajtó hatalmi szervek felszámolása, átmeneti jelleggel kiépített parancsuralmi rendszer,⁷ valamint a zsidóság „jogi, gazdasági, társadalmi helyzetének megbontása és új kerekbe illesztése”.⁸

A NAP működését a fegyelem jellemezte: a tagoknak a belépéskor esküt kellett tenniük arra vonatkozóan,⁹ hogy a párt által kitűzött célokat nem kérdőjelezi meg, a párt vezetőjének utasításait pedig végre fogják hajtani.¹⁰ A fővárosi központon kívül több vidéki fióktelepet is létrehoztak,¹¹ amelyek állandó összeköttetésben voltak Szálasi-val, tekintettel arra, hogy ezek a szervezetek kizárólag az ő iránymutatása szerint folytathatták tevékenységüket.¹² Tehát összességében levonható az a következtetés, amely szerint a vezető lényegében teljhatalmat gyakorolt a párton belül, ezért a törvényszéki bírák az ítélet indoklásában a következőt fogalmazták meg: „a pártszabályok értelmében a párttagok tőle [Szálasi Ferenctől] való függősége korlátlan volt”.¹³

A későbbi nemzetvezető politikai tevékenysége alatt többször szembekerült az igazságszolgáltatással: 1937 és 1938 között összesen öt alkalommal indítottak büntetőeljárást ellene.¹⁴ Ezen ügyek közül azonban a legismertebb az úgynevezett

⁶ *A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék iratai*. Budapest Főváros Levéltára (HU-BFL) VII.5.c.5042/1937, 12. A későbbi elsőfokú tárgyalás során benyújtott bizonyítékokból is világosan kiderült, hogy a párt működése mindvégig nyilvános volt, így a hatóságok is figyelemmel kísérhették. Erről maga a belügyminiszter adott tájékoztatást a bizonyítási eljárás során. Lásd: Páratlanul éles vádbeszéd... (1937): i. m. 3.

⁷ Helyben hagyta a kúria Szálasi 3 évi fegyház büntetését. *Az Est*, 29. (1938), 190. 5.

⁸ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 13.

⁹ Helyben hagyta a kúria... (1938): i. m. 5.

¹⁰ Uo.

¹¹ Szálasi Ferenc ezzel kapcsolatban azt a kijelentést tette, hogy főleg Nyugat-Magyarországon törekedett vidéki központokat létrehozni arra való tekintettel, hogy ott nagyobb teret hódított a nemzeti szocializmus, amit azért nem támogatott, mert a szélsőjobbaldali mozgalmat inkább a hungarizmus irányába fejlesztette volna tovább. Lásd: Páratlanul éles vádbeszéd... (1937): i. m. 3.

¹² HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 12.

¹³ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 13.

¹⁴ Szálasi Ferencet 1937 áprilisában háromhavi fogházbüntetésre, 3 év hivatalvesztésre és a politikai jogainak felfüggesztésére ítélték hitfelekezett elleni izgatás és államfelforgatásra irányuló izgatás vétsége miatt. Egy évvel később, 1938 januárjában a törvényszék egyrendbeli, sajtó útján elkövetett hitfelekezett elleni izgatás vétsége miatt 1 hónap fogházbüntetést állapított meg vele szemben. Majd 1938 júniusában a törvényszék 2 hónap fogházbüntetésre ítélte államfelforgatásra irányuló izgatás miatt. Ugyanebben az évben sor került továbbá a Szálasi–Széchenyi perre, ahol a vádlottakat egyrendbeli, sajtó útján elkövetett vétség miatt 1-1 hónap fogházbüntetésre ítélte az elsőfokú bírósági fórum. Tekintettel arra, hogy a terhelt több alkalommal hasonló bűncselekményt követett el, a bíróság 1940-ben a fenti eljárások büntetési tételeit alapul véve összbüntetést szabott ki. HU-BFL-VII.5.c-2710/1937, 1., 4.; HU-BFL-VI-I.5.c-3383/1937, 1., 14.; HU-BFL-VII.5.c-9465/1937, 19., 34.; HU-BFL-VII.5.c-2023/1938, 10. Ezekről az eljárásokról a sajtó is beszámolt, azonban ezek a híradások nem minden esetben voltak

„első nagy perként” ismertté vált eljárás, amely miatt Szálasit a Budapesti Kir. Ítéltábla fegyházbüntetésre ítélte.¹⁵ Jelen tanulmány célja ennek a büntető-eljárásnak a bemutatása a rendelkezésre álló levéltári anyagok és a relevánsnak tekinthető napilapok egybehangzó cikkei alapján.

A történeti tényállás ismertetése és az elsőfokú törvényszéki tárgyalás¹⁶

1937 márciusában Szálasi Ferenc *Mozgalmi Harci Utasítás*¹⁷ címmel egy röpiratot jelentetett meg, amelynek 8. §-a azt a megállapítást tartalmazta, hogy a fennálló alkotmányos berendezkedést forradalom útján lehet csak megváltoztatni.¹⁸ Ezért harcot hirdetett a parlament és egyéb alkotmányos szervek ellen, és bevezette pártjában a „*vasfegyelmet*” és a más politikai szervektől való elhatárolódást.¹⁹ Erre való tekintettel fogalmazta meg a törvényszék az elsőfokú ítéletében a következőket: „ebben a röpiratban a forradalomra izgatás eltompít minden más gondolatot”.²⁰ A röpirat megjelenését követően a pártvezetőt az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. évi III. törvény (továbbiakban: Átv.)²¹ 1. §-a

a valóságnak megfelelőek. Háromhónapi fogházat kapott Szálasi Ferenc. *Az Est*, 28. (1937), 93. 8; Szálasi hét izgató cikke miatt áll ma a bíróság előtt. *Az Est*, 28. (1937), 112. 11; Lázításért két-két heti államfogházra ítélték ma Szálasit és gróf Széchenyi Lajost. *Az Est*, 29. (1938), 114. 2; Két hónapi fogházat kapott Szálasi Ferenc. *Az Est*, 29. (1938), 125. 9; Három hónapra ítélték Szálasit. *8 Órai Újság*, 23. (1937), 92. 1; Szálasi újabb izgatási ügye a bíróság előtt. *8 Órai Újság*, 23. (1937), 112. 7; Ujabb [sic!] Szálasi-ítélet: 15 napi fogház. *8 Órai Újság*, 24. (1938), 50. 1; Szálasit és gróf Széchenyi Lajost ma kétheti államfogházra ítélték. *8 Órai Újság*, 24. (1938), 110. 7; Náci-pörök: Ismét elítélték Szálasit. *Népszava*, 65. (1937), 111. 2; Kéthónapi [sic!] fogházra ítélték Szálasit. *Népszava*, 66. (1938), 125. 8.

¹⁵ Ungvári (2004): i. m. 16.

¹⁶ „Szálasi pártja a magyar állam létrejötté tör”. *8 Órai Újság*, 23. (1937), 272. 1–2; Szálasi bűnpöre a Szemák-tanács előtt. *Népszava*, 65. (1937), 226. 5.

¹⁷ Szálasi Ferenc: *Hungarizmus*. Sydney, H. M., 1994. 25; Paksy (2009): i. m. 225; Paksa (2013a): i. m. 44; Karsai (2012): i. m. 63.

¹⁸ A röpirat pontosan úgy fogalmazott, hogy a NAP a hatalom teljes átvételét tűzte ki célul, ami választások hiányában kizárólag erőszakos úton érhető el.

¹⁹ Helyben hagyta a kúria Szálasi 3 évi fegyház büntetését. *Az Est*, 29. (1938), 190. 5.

²⁰ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 14.

²¹ Drócsa Izabella: Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. évi III. törvény elhelyezése a XX. századi magyar büntetőjogi rendszerben. *Iustum Aequum Salutare*, 13. (2017), 2. 215–231. Vö. Angyal Pál: *A magyar büntetőjog kézikönyve*. 4. kötet. *Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. III. t-c*. Budapest, Athenaeum, 1928; Degré Miklós: Az állami és társadalmi rend védelméről szóló új törvény (1921: III. t-c.). *Magyar Jogi Szemle*, 2. (1921), 5. 293–300; Heller Erik: *Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló törvény ismertetése*. Budapest, Az Ügyvédek Lapja kiadása, 1922; Perjéssy Mihály: *Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló törvényről (1921. évi III. t-c.)*. Debrecen, Studium, 1928.

szerinti államfelforgatás²² büntettének gyanúja miatt letartóztatták, azonban nem sokkal később szabadon bocsátották, de a Belügyminisztérium betiltotta a párt működését.²³ Néhány hónappal később, 1937 augusztusában ismételen olyan újságcikkek kerültek a nyilvánosság elé, amelyek hatására a későbbi nemzetvezetőt előzetes letartóztatás alá helyezték,²⁴ majd Miskolczy Ágost koronaügyész-helyettes²⁵ az Átv. 1. §, illetve a 2. § (1) bekezdésének 3. pontja²⁶ és a Csemegi-kódex²⁷ 152. §-a szerinti lázadás megalapozott gyanúja miatt kérte a gyanúsított felelősségre vonását.²⁸ A tényállásszerűséget a vádhatóság a terhelt negyedik körlevelében²⁹ tett írásbeli kijelentései nyomán állapította meg: „Kijelentem: kezem alatt álló tízezer felfegyverkezett magyar férfival már a hatalom birtokában vagyok, nem kerülhetne sor letartóztatásomra. Nem felejték.”³⁰ „Újból kijelentem, hogy ebben a mi szerencsétlen csonka országunkban nincs rend, mert ha rend volna, nem állnék a bíróság előtt, hanem azok, akik engem odaállítottak.”³¹ A vádhatóság érvelése szerint a NAP vezetője lényegében egy olyan mozgalmat hozott létre, amelynek célja a hatalom teljes átvétele azáltal, hogy hadat üzen a fennálló alkotmányos tényezőknek,³² ezért a törvényszék elrendelte az ügy egyesítését³³ a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban Bp.)³⁴ 19. §-a alapján.

²² Drócsa Izabella: Az államellenes bűncselekmények szabályozása Magyarországon, különös tekintettel az 1921. évi III. törvényben meghatározott államfelforgatás büntettére. *Jogtörténeti Szemle*, 18. (2016), 4. 64–67.

²³ Páratlanul éles vádbeszéd... (1937): i. m. 3; Paksa (2013b): i. m. 20; Paksa (2013a): i. m. 45.

²⁴ Szálasit a vizsgálóbíró is letartóztatta. *8 Órai Újság*, 23. (1937), 180. 12. Az előzetes letartóztatás fenntartását később Enyedi Róbert vizsgálóbíró is fenntartotta. Szálasi fogva marad. *8 Órai Újság*, 23. (1937), 182. 10.

²⁵ Nánási László: Aki Rákosit, Kádárt és Szálasit vádolta – Dr. Miskolczy Ágost élete, működése és üldöztetése. *Betekintő*, (2012), 4.

²⁶ Drócsa (2017): i. m. 225; HU-BFL-VII.5.c.5042/1937., 17.

²⁷ Löw Tóbiás (szerk.): *A magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről (1878:5. tcz.) és teljes anyaggyűjteménye. I–II. kötet*. Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1880.

²⁸ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937., 17.

²⁹ Szálasi (1994): i. m. 73–76; Ismét letartóztatták Szálasi Ferenc nyugalmazott őrnagyot. *Népszava*, 65. (1937), 178. 2. *Az Est* napilap tudósítása szerint az ügyészség a fent meghatározott tényállásokon kívül az Átv. 7. §-a szerinti nemzetrágalmazás vétsége miatt is vádat emelt, azonban ez a levéltári anyagokban nem olvasható. Páratlanul éles vádbeszéd... (1937): i. m. 3.

³⁰ Szálasi (1994): i. m. 73.

³¹ Szálasi (1994): i. m. 74.

³² Páratlanul éles vádbeszéd... (1937): i. m. 3.

³³ Szálasi ügyében bizonyításkiegészítést rendelt el a tábla. *Az Est*, 28. (1937), 205. 12.

³⁴ Angyal Pál: *A magyar büntetőeljárás jog tankönyve I–II. kötet*. Budapest, Athenaeum, 1915; Balogh Jenő – Edvi Illés Károly – Vargha Ferencz: *A bűnvádi perrendtartás magyarázata, I–IV. kötet*. Budapest, Grill, 1897–1900.

Fontos kiemelni továbbá, hogy pártvezéren kívül más tagot nem helyeztek előzetes letartóztatás alá³⁵ tekintettel arra, hogy a terhelt teljes kontroll alatt tartotta a pártot. Az ügyészség ezen döntését a *Népszava* szociáldemokrata napilap élesen kritizálta: szerinte ugyanis az a tény, amely szerint csak Szálasi Ferencsel szemben indult meg a büntetőeljárás, nem akadályozza meg a többi párttagot abban, hogy tovább folytassák szélsőjobboldali tevékenységüket.³⁶

A tárgyalás megkezdését követően a vádlott nem tartotta magát bűnösnek arra hivatkozva, hogy a NAP alapításakor tiszteletben tartotta a hatályos jogszabályi rendelkezéseket.³⁷ A tényállásban rögzítetteket nem vitatta, vallomása szerint a Magyarországon lévő rossz közállapotok, valamint az ország jövője miatt érzett aggodalma indította egy új államcél kihirdetésére.³⁸ Vallomásában beismerte: társaival az államhatalom átvételére törekedtek.³⁹

A bizonyítási eljárás során a törvényszék részben helyt adott a bizonyítás kiegészítésére vonatkozó indítványoknak mind a vád, mind pedig a védelem részéről.⁴⁰ Így például lehetővé tette a vádhatóság számára, hogy bizonyítékként benyújtsa Oláh Árpád volt nyilas párttag Szálasihoz címzett levelét, amelyben közölte, kilép a mozgalomból, mert állítása szerint az „a szélsőséges lázítás és izgatás, amelyet eddig csináltunk, a legkockázatosabb politikai naivitás, mert a hatalom helyett a börtönhöz és bitófához vezet”. Kiss Géza védőügyvéd ezzel szemben kérvényezte az elsőfokú bírói fórumtól a Belügyminisztérium megkeresését annak érdekében, hogy válaszoljanak arra a kérdésre, vajon mennyi szélsőjobboldali párt működik Magyarországon legálisan. Ezenkívül a legfontosabbak közül kiemelendő Gömbös Gyula volt miniszterelnök⁴¹ korábbi megnyilvánulása: ő egyetértett a vádlott elméleteivel és célkitűzéseivel. Fontos momentum volt a valódi taglétszám bizonyítékként való bemutatása, amely akkor 25 főt számlált, végül pedig kérvényezték a tárgyalás zárt formában való folytatását.⁴²

³⁵ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 16.

³⁶ Az ember. *Népszava*, 65. (1937), 226. 2.

³⁷ Szálasi ügyében bizonyításkiegészítést... (1937): i. m. 12.

³⁸ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 15.

³⁹ Szálasi (1994): i. m. 29.

⁴⁰ Elnapolták a Szálasi-ügy tárgyalását. *Az Est*, 28. (1937), 227. 9.

⁴¹ Bölöny József – Hubai László: *Magyarország kormányai 1842–1992*. Budapest, Akadémiai, 1992. 136–137.

⁴² A Szálasi-tárgyalás folytatása. *Az Est*, 28. (1937), 226. 4. A zárt tárgyalásra vonatkozó indítványt azért nyújthatta be a védelem, mert a Szálasi Ferenc ellen lefolytatott büntetőeljárások során több alkalommal is tüntetésre, illetve rendzavarásra került sor a tárgyalóteremben. Ezekről az esetekről még Széll József belügyminiszter is többször említést tett. Vállalom a felelősséget az ország rendjéért és nyugalmaért. Széll József belügyminiszter nagyjelentőségű nyilatkozata *Az Estben*. *Az Est*, 28. (1937) 153. 1–2.

A bizonyítási eljárás lezárását követően került sor a vád- és a védőbeszédre, amelyek közül csupán az első ismerhető meg a napilapok tudósításai alapján. Tamássy László ügyész beszédében több alkalommal is utalt arra, hogy a NAP által hirdetett elvek nincsenek semmilyen kapcsolatban a magyar alkotmányos hagyományokkal, ez csupán egy külföldről történő átvétel. Sőt, a továbbiakban kijelentette, hogy a parlament kiiktatása az állami életből, az állam vezetésének egy kézben való összpontosítása és az önkormányzatiság leépítése egyenesen ellenkezik Magyarország történelmi és alkotmányos felfogásával.⁴³ Álláspontom szerint helyesen állapítja meg a Szálasi által vezetett mozgalom és a kommunizmus közötti párhuzamot, felhívva ezáltal a figyelmet arra, hogy a két ideológia között lényeges különbség nincs, ezért ugyanilyen súlyosan kell a szélsőjobboldalt is üldözni. Mindezt alátámasztja a vádlott által tett azon kijelentés, amely szerint amennyiben nem kapja meg békés úton a hatalmat, úgy azt fegyveresen, erőszakos eszközök útján fogja megkaparintani. Erre való tekintettel a vád képviselőjében eljáró ügyész a következő kijelentést tette: „Szálasi az állam épületét teljesen le akarja rombolni.”⁴⁴

Az elsőfokú ítélet

A Budapesti Kir. Törvényszék Szemák-tanácsa⁴⁵ a bizonyítékok és perbeszédok ismertetését követően álláspontom szerint helyesen döntött, amikor figyelembe vette azt a körülményt, amely szerint a vád tárgyává tett néhány röpirat terjesztésére 1937 áprilisában a vádlott még hatósági engedélyt kapott, vagyis legálisan terjesztette ezeket a sajtótermékeket. Így a bíróság a vádpontokat elkülönítette egymástól,⁴⁶ és a jogszabályi engedélyre való tekintettel nem fogadta el bizonyítékként a Szálasi-párt programjában szereplő néhány tartalmat. Amennyiben a bíróság mégis figyelembe vette volna a NAP feloszlata előtt kibocsátott pártprogramot és a röpiratokat, akkor lényegében olyan cselekmény miatt történt

⁴³ Páratlanul éles vádbeszéd... (1937): i. m. 3.

⁴⁴ Páratlanul éles vádbeszéd... (1937): i. m. 4.

⁴⁵ A tanács elnöke a két világháború közötti korszakban több kommunistát is elítélt az Átv. alapján, többek között Rákosi Mátyást és Szántó Zoltánt. Horthy Miklós kormányzó 1944. október 15-ei lemondását és Szálasi Ferenc kinevezését követően több bírótársával együtt letette az új hivatali esküt, majd a nyilas diktatúra időszaka alatt Szálasi őt nevezte ki a Kúria elnökének. Zinner Tibor: A nyilaskeresztesek kúriai elnöke, dr. Szemák Jenő (1887–1971). In Bódiné Beliznai Kinga (szerk.): *A Kúria és elnökei, I. kötet*. Budapest, HVG-ORAC, 2014. 99–143. Vö. A fent említett kommunista perek levéltári forrásai: HU-BFL-VII. 5. c. 8771/1925, HU-BFL-VII.5.c-5506-1927.

⁴⁶ Páratlanul éles vádbeszéd... (1937): i. m. 3; Szálasi 18 hónapnyi államfogházatot kapott. *Az Est*, 28. (1937), 273. 9.

volna a felelősségre vonás, amely a szabad véleménynyilvánítás oltalma alá tartozott, így az nem válhatott a büntetőjog által üldözött kategóriává.⁴⁷

Végül a törvényszék a vádirattól eltérően minősítette a terhelt által elkövetett bűncselekményt, tehát nem állapította meg az államfelforgatás alap- és minősített esetének a tényállásszerűségét. Indokolásuk szerint ugyanis a rendtörvény 1. és a 2. §-ában szabályozott elkövetési magatartás csak olyan mozgalmakkal szemben alkalmazható, amelyeknek célja – az állami és társadalmi rend megdöntése – kizárólag forradalmak útján érhető el.⁴⁸ A vádlott ezzel szemben csupán a történeti alkotmány, az országgyűlés és a kormány megdöntését követelte, ezért a büntetőjogi felelősségre vonásnak is csak erre szabad korlátozódnia.⁴⁹ Tehát véleményük szerint a NAP által hirdetett tanok az állam erkölcsi alapjával állnak szemben, ami a forradalom gondolatát nem hordozza.⁵⁰ Tehát az elsőfokú bírói tanács arra a következtetésre jutott, hogy az állam egyes intézményei nem jelentik magát az államot. Ezért írták az alábbiakat az elsőfokú ítéletben a vádirattól való eltérés alátámasztásaként: „az állami organizmus egyetemének védelmére alkotott 1921. évi III. törvény nem lehet univerzális jogeszköz az állam valamelyik intézménye elleni támadás megtorlására.”⁵¹

A továbbiakban a törvényszék vizsgálat tárgyává tette, vajon Szálasi Ferenc cselekménye megvalósította-e a Csemegi-kódex 131. § (1) bekezdése szerint szabályozott felségsértésre⁵² irányuló szövetség létrejöttét. Erre végül a tanács nemleges választ adott. Érvelésében rámutatott, hogy az e tényállásban meghatározott jogi tárgy a magyar alkotmány, amely alatt az ország polgári rendje értendő. Így nem állítható kellő bizonyossággal, hogy a vádlott „támadása” a teljes társadalmi berendezkedés ellen irányult volna.⁵³

A fentiekkel együtt az erőszakos elkövetési mód fennállását is kizárta a bíróság a pártprogram azon részére való hivatkozással, amely szerint a vezető az alkotmány módosítását utóbb népszavazással kívánta megerősíteni, ami a demokráciának egyik megnyilvánulási módja. Tehát megállapítható ezek alapján: az elsőfokú tanács szerint sem az Átv. által szabályozott, sem pedig a Csemegi-kódexben meghatározott államellenes bűncselekmények szerinti ítélet meghozatalának nincs jogalapja.⁵⁴

További enyhítő körülményként emelte ki a törvényszék a vádlott katonai érdemeit, és azt a „korlátatlan politikai rajongást,” amely miatt meglátásuk szerint

⁴⁷ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 18.

⁴⁸ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 17.

⁴⁹ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 18–19.

⁵⁰ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 17.

⁵¹ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 19.

⁵² Angyal (1928): i. m. 11–32.

⁵³ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 19.

⁵⁴ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 20.

nem volt teljes mértékben beszámítható. Kiemelték e körben azt is, hogy a mozgalom – az igen csekély taglétszáma miatt – nem volt eredményes, emiatt a jogellenesség mértéke is jelentősen csökkent. Mindezek alapján alkalmazhatónak találtak a büntetőkódex 92. §-át, amelynek nyomán lehetőség nyílt a bármelyik különös részi tényálláshoz rendelt büntetési tétel korlátlan enyhítésére.⁵⁵

Az ítélet kihirdetésére végül 1937. november 29-én került sor, ahol Szálasi Ferenc vádlottat a Csemegi-kódex 156. §-ban szabályozott lázadásra szövetkezés előkészülete miatt⁵⁶ tíz hónap államfogház-büntetésre⁵⁷ ítélték.⁵⁸ Vagyis gyakorlatilag egy enyhe büntetés mellett privilegizált büntetés-végrehajtási fokozatban tették lehetővé a NAP vezetője számára büntetésének letöltését. A törvényszék ezen állásfoglalása igen nagy negatív sajtóviszhangot keltett, a *Népszava* szerint például a bírák felettebb „irgalmasok” voltak: „az a megkülönböztetett bánásmód, amely Szálasisal szemben megnyilvánult, jeladás.[...] Csak az a fontos, hogy a jogi indokolás és az ítélet minősége ne csináljon hőst, ne csináljon vezért, sőt Führert a kalandorból!”⁵⁹

Az eljárás résztvevői sem fogadták el az ítéletet: a vádhatóság alaki semmisségi okra, illetve a Bp. 385. § 1/b bekezdése szerinti vádtól való eltérő minősítés miatt, a Csemegi-kódex 92. §-nak téves alkalmazása és a 152. § értelmezésének hiánya miatt fellebbezést nyújtott be a bűncselekmény súlyosabb minősítése tárgyában.⁶⁰ Ezzel egy időben a védelem enyhítés miatt nyújtott be indítványt a másodfokú bírói fórumhoz.⁶¹

Az ítéletábra által meghozott másodfokú ítélet

Az ítéletábra végül megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és Szálasi Ferencet az Átv. 1. § (1) bekezdése és a 2. § (3) bekezdése tekintetében bűnösnek találta. Ezért a rendtörvény

⁵⁵ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937., 20.

⁵⁶ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937., 17.

⁵⁷ Lőrincz József – Nagy Ferenc: *Börtönügy Magyarországon*. Budapest, BVOP, 1997. 34; Szöllősy Oszkár: *Magyar börtönügy. A szabadságvesztésbüntetések végrehajtása*. Budapest, Magánkiadás, 1930. 215; Lőrincz József – Mezey Barna: *A magyar börtönügy története*. Budapest, Dialóg Campus, 2019. 22–23; Juhász Andrea: A párviadal vétsége és az államfogház-büntetés a Csemegi-kódex szabályozásának tükrében. *De Iurisprudencia et Iure Publico*, 8. (2014), 2. 6–9.

⁵⁸ Szálasi 18 hónapnyi... (1937): i. m. 9. Vö. Török András: *Szálasi álarc nélkül: öt év a Szálasi mozgalomban*. Budapest, Fővárosi Nyomda, 1941. 76.

⁵⁹ Irgalmas bírák. *Népszava*, 65. (1937), 272. 5.

⁶⁰ Szálasi izgatási ügye a táblán. *Az Est*, 29. (1938), 74. 5.

⁶¹ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937., 1. Az ítéletábrai tanács tagjai: Keresztessy Gyula, Méhes Ignác táblabíró voltak. A vádat Miskolczy Ágost koronaügyész-helyettes képviselte. 3 évi fegyházra ítélte és letartóztatta Szálasi a tábla. *Az Est*, 29. (1938), 150. 14; Szálasi a tábla előtt. *Népszava*, 66. (1938), 74. 6.

minősített esete alapján, fenntartva a Csemegi-kódex 92. § alkalmazását, három év fegyházbüntetésre, továbbá öt év hivatalvesztésre és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztésére ítélte.⁶² Ezzel kapcsolatban fontosnak tartom leszögezni, hogy a Bp. a súlyosbítási tilalom elvét nem deklarálta, csupán a 387. § (3) bekezdése tartalmazta azt, hogy a vádlott büntetése kizárólag a vádlónak a vádlott terhére használt fellebbezése esetén súlyosbítható. Így erre hivatkozásul kerülhetett sor arra, hogy a vádlott cselekményére alkalmazott törvényi tényállást és a büntetési tételeket ilyen nagy mértékben módosították az ügyész erre irányuló fellebbezése alapján.

Az ítélet indokolási része nem csupán a fent kifejtettek miatt jelentős, hanem az Átv. értelmezése szempontjából is, hiszen e törvény az államellenes bűncselekmények szigorításával a két világháború közötti büntetőjogi fejlődés egyik előmozdítója volt. Az érdemi részben az ítéltábla kijelentette: elfogadta az elsőfok által ismertetett törvényi tényállást, azonban indítványozta a bizonyítási eljárás kiegészítését tekintettel arra, hogy a törvényszék bizonyos körülményeket nem vett figyelembe az ügy elbírálása során. Álláspontja szerint a pártprogramban megvalósuló célok között nem csupán az elsőfokú határozatban foglaltak szerepeltek, hanem olyan kitételek is, mint az államfői hatalom megváltoztatása, egy új középosztály megteremtése, az államberendezkedés politikai, gazdasági, társadalmi szinten történő átalakítása, illetve a magántulajdon korlátozása a javak újrafelosztása mellett. Mindezeket a vádlott erőszakos úton kívánta megvalósítani, és ezzel összefüggésben sajtótermékeket juttatott a nyilvánosság elé, lázítva ezzel a társadalom tagjait.⁶³

A bizonyítási eljárás lefolytatását követően megállapított új tényállás eredményeképpen az ítéltábla indokolásában kifejtette: a törvényszék a bűnösséget helyesen, azonban a tényállást rosszul állapította meg, amivel anyagi semmisségi okot valósított meg, ezért azt másodfokon orvosolni kell. Ennek alátámasztásaként hosszasan kritizálta az elsőfokú ítéletben foglaltakat: szerinte azon érvelés, amely szerint nem alapozta meg az Átv. alkalmazását az a körülmény, hogy Szálasi Ferenc a jogszabályok tiszteletben tartásával, a hatóságok jóváhagyásával folytatta pártvezetői munkáját, nem elfogadható, mert bár az állami szerveknek a sajtótermékek ellenőrzésére kiterjedt a hatáskörük, a valódi szervezkedést már nem tudták figyelemmel kísérni. Ennek oka pedig a tagok titoktartási és engedelmességi kötelezettsége volt. Mindamelllett az ítéltábla fontosnak tartotta lefektetni azt az alapvetést, hogy ami a hivatalos pártprogramban le van írva, azt a vádlott törvényellenesen szándékozott megvalósítani.⁶⁴

⁶² 3 évi fegyházra ítélte... (1938): i. m. 14; Szálasi Ferencet 3 évi fegyházra ítélték és nyomban letartóztatták. 8 *Órai Újság*, 24. (1938), 146. 1; Szálasi háromévi fegyházra ítélték és letartóztatták. *Népszava*, 66. (1938), 151. 5; Török (1941): i. m. 76.

⁶³ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937., 6.

⁶⁴ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937., 6. Máthé Áron is hasonló álláspontra helyezkedett a NAP működésével kapcsolatban. Máthé (2019): i. m. 61.

A másodfokú bírói fórum rendkívül sokat foglalkozott a Szálasi Ferenc által megfogalmazott elméletekkel annak érdekében, hogy alaposan megvizsgálhassák, vajon a párt által kibocsátott röpiratokban megjelenő tartalom valóban megvalósítja-e az erőszakos elkövetési módot. Így többek között megállapította: a pártvezér kritikával illette a kormányzó jogállását *A magyar állam felépítésének terve* című munkájában, amelynek egyik fő mondanivalója, hogy az államban csak egy valódi vezető lehet,⁶⁵ akit népszavazás útján kellene hivatalba helyezni.⁶⁶ A bíróság álláspontja szerint ezek a kijelentések azért problémásak, mert az elítélt hitet tett a parancsuralmi rendszer bevezetésére, ezért az általa felvázolt államfői titulus nem egyeztethető össze a történeti alkotmánnyal. Ebből levonható az a következtetés, amely szerint a népszavazás többszöri ismételtetése a röpiratokban csupán a párt népszerűsítésére szolgált, hiszen egy diktatúrában az állam vezetője mindig erőszakkal veszi át a hatalmat. Tehát elméleti szinten levonható az a következtetés, hogy Szálasi Ferenc csak a látszatra alapozott, amikor a néptömegeknek az állami életbe való bevonását hangoztatta.

Az ítéletábra megemlíttette továbbá a honvédségnek a pártvezér általi kiemelését a nép fogalma mellett, mint amelynek tagjai a végrehajtó hatalom részére segítséget nyújtanak a rendfenntartásban. Azonban e bírói fórum szerint nem megfelelő a katonaság ily módon való definiálása, ugyanis az nem használható fel önkényes politikai célok megvalósítására még akkor sem, ha ez a végrehajtó hatalmat gyakorló szerv kifejezett utasítása.⁶⁷

A vádlott a *Magyar munkás, Eszmetárs!* című írásában nyíltan támadta az államformát, a kormányt, és kijelentette: szerinte a politikai pártok zsidó, illetve szociáldemokrata-kommunista befolyás alatt állnak.⁶⁸ A Mozgalmi Harci Utasítás szerint a parlament „népcsalás”, így a képviselőházat véglegesen feloszlatná, ugyanis nem értett egyet azzal az alapvető alkotmányos alapelvvel, amely szerint a parlament a törvényhozó hatalom.⁶⁹ Tehát az ítéletábra szerint Szálasi Ferenc tanai kifejezetten veszélyesek, mert az országgyűlés és a kormány erőszakos megszüntetése „az államhatalmat egymagában és lényegében rendítené meg”.⁷⁰

A vádlott az úgynevezett „zsidókérdés”⁷¹ kapcsán azt a kijelentést tette, hogy Magyarországból iparral rendelkező, magas fokon álló paraszttálmot akar

⁶⁵ Szálasi Ferenc: *A magyar állam felépítésének terve I. Főrészt: az állam átállítása*. Budapest, Kir. M. Egyetemi Nyomda, 1933. 37.

⁶⁶ Szálasi (1933): i. m. 39–40, 45.

⁶⁷ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 7.

⁶⁸ Szálasi (1994): i. m. 36.

⁶⁹ Tilkovszky Lóránt: Szálasi és az alkotmányosság, *História*, 7. (1985), 5–6. 60.

⁷⁰ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 7.

⁷¹ Szálasi Ferenc: Út és cél. IV. fejezet: A Hungarizmus anyagi alapja, 1. rész. In Gede Tibor (szerk.): *Szálasi Ferenc: Hungarizmus I. A Cél*. Budapest, Gede Testvérek, 2004. 120.

szervezni,⁷² aminek elérése érdekében egy új középosztályt kíván megteremteni.⁷³ Ennek érdekében szükségesnek tartotta a javak újraelosztását, köztulajdon létrehozását, illetve a folyamatos állami beavatkozást a gazdasági szférába. A későbbiekben *A Nap elgondolásai* című írásában pedig úgy nyilatkozott e hitfelekezettel kapcsolatban, hogy „a zsidók magyar állama hazátlan bitangolásba hajszolt proletárokat csinált”, ezért kezdett el egy olyan párton belüli szervezkedést, amely a hatalom átvételére törekszik.⁷⁴ Érdemes ezzel kapcsolatban megemlíteni az 1936-ban megjelent második számú körlevelét, ahol már korábban is arról írt, hogyan fog szembeszállni az államhatalommal, azonban itt még nem beszél egyszemélyi teljhatalom bevezetéséről, épp ellenkezőleg, az úgynevezett Tízek Tanácsára⁷⁵ bízta volna az ország további irányítását.⁷⁶

Az ítélőtábla fent kifejtett álláspontját tovább erősítette az a körülmény, hogy a vádlott az általa közölt tartalmak valóságát egyáltalán nem vitatta, és elismerte, valódi célja a harc útján történő hatalomátvétel volt, amit a párton keresztül akart megvalósítani. A tárgyalás során ezt hangoztatta: „a kormányrendszert szabad megváltoztatni. Gőgösen büszke leszek arra [...] ha nem 300 év múlva, hanem egész rövid időn belül átalakítjuk hazánk rendjét”.⁷⁷ Miskolczy Ágost koronaügyész-helyettes a későbbiekben így reagált a terhelt nyilatkozatára: „Szálasi az 1000 éves magyar alkotmányt akarta megváltoztatni. Célja, szándéka egyébként annyira zavaros, hogy őszintén szólva meg sem értettem. Szálasi mozgalma veszélyezteti az állam törvényes rendjét. A polgárháború veszélyét rejti magában.”⁷⁸ A fent bemutatott bizonyítékokra alapozva a másodfokú fórum végül erőszakos cselekménynek titulálta a vád alapjául szolgáló megnyilvánulásokat.⁷⁹

A bíróság következő vizsgálata arra terjedt ki, vajon a pártvezér csak a fennálló alkotmányt vagy pedig az egész állami és társadalmi rendet akarta veszélyeztetni, ami az ítélet alapját képező rendtörvény jogi tárgya volt. Ennek kapcsán a tanács a következő álláspontra helyezkedett: azáltal, hogy a terhelt nyíltan támadta az országgyűlést, a kormányt és a kormányzót egy úgynevezett „parasztállam” megalapítása érdekében, azzal nem csupán az államot, hanem a társadalmat is komolyan fenyegette. Ugyanis a népszavazás útján megerősített új államformával

⁷² Szálasi (2004): i. m. 135–137.

⁷³ Szálasi (2004): i. m. 138; Szálasi (1994): i. m. 86.

⁷⁴ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 7.

⁷⁵ A körlevél szerint a NAP élén állt a Tízek Tanácsa, élén a zászlósúrral, aki a vidéki szervezetek vezetője volt. A tanácskozásaikat Szálasi Ferenc úgynevezett „suttogónak” nevezte, mert állítása szerint a tagok felmérték a társadalmi problémákat, majd pedig erről tájékoztatták a tanács-tagokat. Szálasi (1994): i. m. 17–18; Paksa (2013a): i. m. 41.

⁷⁶ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937., 8.

⁷⁷ Taps és igazoltatás Szálasi táblai tárgyalásán. *Népszava*, 66. (1938), 150. 4.

⁷⁸ Taps és igazoltatás... (1938): i. m. 4.

⁷⁹ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 8.

olyan társadalmi, gazdasági átalakításokat akart végrehajtani, mint a zsidóság felszámolása vagy egy új középosztály létrehozása, ami a tőkés nagybirtokos réteg jogállását jelentős mértékben érintette volna.⁸⁰

A Szálasi-per a harmadfokú bíróság előtt: a Kúria álláspontja az ügy kapcsán

Az ítéletábra ítélete ellen mind a vád, mind pedig a védelem a Bp. 426. §-a alapján semmisségi panaszt nyújtott be, a vád részéről Finkey Ferenc koronaügyész,⁸¹ a védelem részéről továbbra is Kiss Géza ügyvéd szólalt fel. Érdeemes figyelmet fordítani ebben az esetben a vád-, illetve a védőbeszédre, amelyek kifejezik az egész büntetőeljárás végighúzóódó alapvető konfliktust: vajon az állam érdeke előnyt élvez a véleménynyilvánítás alapjogával szemben, avagy sem. A vádhatóság szerint ugyanis „ha az állam fölforgatását, a forradalmakat meg akarjuk akadályozni, akkor két dologra kell különösen figyelni: először, hogy a törvényeket mindenki szigorúan megtartsa, másodsor, hogy a fölforgatás kezdő jelenségeit erős kézzel elnyomjuk, minden visszaélést idejében elfojtsunk”. A védelem ezzel szemben azonban úgy érvelt, hogy „a koreszméket nem lehet feltartóztatni”. Szálasi pedig elsősorban hazafias törekvése indította a röpiratok megírására, nem pedig az, hogy „Magyarország vezére kíván lenni”. Valamint kiemelte: az államfelforgatás elkövetési módjára, az erőszakra a vád az eljárás egy szakaszában sem tudott bizonyítékot felmutatni.⁸²

Végül a Kúria harmadfokú fórumként 1938. augusztus 24-én a beadványokat elutasítva helybenhagyta a másodfokú ítéletet. Indokolása szerint a fegyházbüntetés megtartásának azért van helye, mert Szálasi legfőbb célja a parancsuralmi rendszer bevezetése volt, amelyhez fegyveres erőket is alkalmazott volna, tehát működése erőszakos módon valósult meg. Ez a törekvése pedig az államot és a társadalmat alapjaiban rendítette volna meg.⁸³

⁸⁰ HU-BFL-VII.5.c.5042/1937, 8.

⁸¹ Madarassy-Molnár Máté: Hit – Tudás – Alázat. 60 éve hunyt el Finkey Ferenc. *Iustum Aequum Salutare*, 4. (2008), 4. 239–244.

⁸² A Kúria augusztus 24-én hirdet ítéletet Szálasi ügyében. *Népszava*, 66. (1938), 186. 7.

⁸³ Helybenhagyta a kúria Szálasi 3 évi fegyházbüntetését. *Az Est*, 29. (1938), 190. 5; Szálasi háromévi fegyházbüntetését helybenhagyta a Kúria. *Népszava*, 66. (1938), 191. 3; Szálasi Ferenc háromévi fegyházbüntetését a Kúria jogerőre emelte. 8 *Órai Újság*, 24. (1938), 186. 1–2.

Irodalomjegyzék

- A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék iratai*, Budapest Főváros Levéltára (HU-BFL) VII.5.c.5042/1937.
- „Szálasi pártja a magyar állam létrejöttére”. *8 Órai Újság*, 23. (1937), 272. 1–2.
- 3 évi fegyházra ítélte és letartóztatta Szálasi a tábla. *Az Est*, 29. (1938), 150. 14.
- A Kúria augusztus 24-én hirdet ítéletet Szálasi ügyében. *Népszava*, 66. (1938), 186. 7.
- A Szálasi-tárgyalás folytatása. *Az Est*, 28. (1937), 226. 4.
- Angyal Pál: *A magyar büntetőeljárás jogi tankönyve I–II. kötet*. Budapest, Athenaeum, 1915.
- Angyal Pál: *A magyar büntetőjog kézikönyve. 4. kötet. Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. III. t-c.* Budapest, Athenaeum, 1928.
- Az ember. *Népszava*, 65. (1937), 226. 2.
- Balogh Jenő – Edvi Illés Károly – Vargha Ferencz: *A bűnvádi perrendtartás magyarázata. I–IV. kötet*. Budapest, Grill, 1897–1900.
- Bölgöny József – Hubai László: *Magyarország kormányai 1842–1992*. Budapest, Akadémiai, 1992. 136–137.
- Degré Miklós: Az állami és társadalmi rend védelméről szóló új törvény (1921: III. t-c.). *Magyar jogi Szemle*, 2. (1921), 5. 293–300.
- Drócsa Izabella: Az államellenes bűncselekmények szabályozása Magyarországon, különös tekintettel az 1921. évi III. törvényben meghatározott államfelforgatás büntetettére. *Jogtörténeti Szemle*, 18. (2016), 4. 64–67.
- Drócsa Izabella: Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. évi III. törvény elhelyezése a XX. századi magyar büntetőjogi rendszerben. *Iustum Aequum Salutare*, 13. (2017), 2. 215–231.
- Elnapolták a Szálasi-ügy tárgyalását. *Az Est*, 28. (1937), 227. 9.
- Három hónapra ítélték Szálasi. *8 Órai Újság*, 23. (1937), 92. 1.
- Háromhónapi fogházat kapott Szálasi Ferenc. *Az Est*, 28. (1937), 93. 8.
- Heller Erik: *Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló törvény ismertetése*. Budapest, Az Ügyvédek Lapja kiadása, 1922.
- Helyben hagyta a kúria Szálasi 3 évi fegyház büntetését. *Az Est*, 29. (1938), 190. 5.
- Irgalmas bírák. *Népszava*, 65. (1937), 272. 5.
- Ismét letartóztatták Szálasi Ferenc nyugalmazott őrnagyot. *Népszava*, 65. (1937), 178. 2.
- Juhász Andrea: A párviadal vétsége és az államfogház-büntetés a Csemegi-kódex szabályozásának tükrében, *De Iurisprudentia et Iure Publico*, 8. (2014), 2. 6–9.
- Karsai László: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*. Doktori disszertáció. Szeged, SZTE, 2012.
- Két hónapi fogházat kapott Szálasi Ferenc. *Az Est*, 29. (1938), 125. 9.
- Kéthónapi fogházra ítélték Szálasi. *Népszava*, 66. (1938), 125. 8.
- Lázításért két-két heti államfogházra ítélték ma Szálasi és gróf Széchenyi Lajost. *Az Est*, 29. (1938), 114. 2.
- Lőrincz József – Mezey Barna: *A magyar börtönügy története*. Budapest, Dialóg Campus, 2019.
- Lőrincz József – Nagy Ferenc: *Börtönügy Magyarországon*. Budapest, BVOP, 1997.
- Lőw Tóbiás (szerk.): *A magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről (1878:5. tcz.) és teljes anyaggyűjteménye. I–II. kötet*. Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1880.
- Madarassy-Molnár Máté: Hit – Tudás – Alázat. 60 éve hunyt el Finkey Ferenc. *Iustum Aequum Salutare*, 4. (2008), 4. 239–244.
- Máthé Áron: *A nyilaskereszt árnyéka. A magyarországi nemzetiszocializmus elmélete és gyakorlata*. Máriabesnyő, Attraktor, 2019.

- Náci-pörök: Ismét elítélték Szálasit. *Népszava*, 65. (1937), 111. 2.
- Nánási László: Aki Rákosit, Kádárt és Szálasit vádolta – Dr. Miskolczy Ágost élete, működése és üldöztetése. *Betekintő*, 2012, 4. Online: <https://bit.ly/3h0QSD5>
- Paksa Rudolf: Szélsőjobboldal a Horthy-korban, *Korunk*, 3. (2012), 11. 88–106.
- Paksa Rudolf: *Szálahi Ferenc és a hungarizmus*. Budapest, Jaffa, 2013a.
- Paksa Rudolf: Erős kézzel a rendszer ellenfeleivel szemben: a hatalom és a szélsőjobb a Horthy-korban, *Rubicon*, 24. (2013b), 9–10. 14–35.
- Paksy Zoltán: A nemzetiszocialista mozgalmak szerveződése, párt- és regionális struktúrája Magyarországon az 1930-as években. *Múltunk*, 54. (2009), 3. 202–237.
- Páratlanul éles vádbeszéd Szálahi Ferenc ellen. *Az Est*, 28. (1937), 272. 3–4.
- Perjessy Mihály: *Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló törvényről (1921. évi III. t.-c.)*. Debrecen, Studium, 1928.
- Romsics Ignác: *Magyarország története a XX. században*. Budapest, Osiris, 2004.
- Szálahi 18 hónapnyi államfogházra kapott. *Az Est*, 28. (1937), 273. 9.
- Szálahi a tábla előtt. *Népszava*, 66. (1938), 74. 6.
- Szálahi bűnpöre a Szemák-tanács előtt. *Népszava*, 65. (1937), 226. 5.
- Szálahi Ferenc háromévi fegyházbüntetését a Kúria jogerőre emelte. 8 *Órai Újság*, 24. (1938), 186. 1–2.
- Szálahi Ferenc: *A magyar állam felépítésének terve I. Főrészt: az állam átállítása*. Budapest, Kir. M. Egyetemi Nyomda, 1933.
- Szálahi Ferenc: *Cél és követelések*. Budapest, Egyetemi Nyomda, 1935.
- Szálahi Ferenc: *Hungarizmus*. Sydney, H. M., 1994.
- Szálahi Ferencet 3 évi fegyházra ítélték és nyomban letartóztatták. 8 *Órai Újság*, 24. (1938), 146. 1.
- Szálahi fogva marad. 8 *Órai Újság*, 23. (1937), 182. 10.
- Szálahi háromévi fegyházbüntetését helybenhagyta a Kúria. *Népszava*, 66. (1938), 191. 3.
- Szálahi hét izgató cikke miatt áll ma a bíróság előtt. *Az Est*, 28. (1937), 112. 11.
- Szálahi izgatási ügye a táblán. *Az Est*, 29. (1938), 74. 5.
- Szálahi újabb izgatási ügye a bíróság előtt. 8 *Órai Újság*, 23. (1937), 112. 7.
- Szálahi ügyében bizonyítaskiegészítést rendelt el a tábla. *Az Est*, 28. (1937), 205. 12.
- Szálahi a vizsgálóbíró is letartóztatta. 8 *Órai Újság*, 23. (1937), 180. 12.
- Szálahi és gróf Széchenyi Lajost ma kétheti államfogházra ítélték. 8 *Órai Újság*, 24. (1938), 110. 7.
- Szálahi háromévi fegyházra ítélték és letartóztatták. *Népszava*, 66. (1938), 74. 6.
- Szöllősy Oszkár: *Magyar börtönügy. A szabadságvesztésbüntetések végrehajtása*. Budapest, magánkiadás, 1930.
- Taps és igazoltatás Szálahi táblai tárgyalásán. *Népszava*, 66. (1938), 150. 4.
- Tilkovszky Lóránt: Szálahi és az alkotmányosság. *História*, 7. (1985), 5–6. 60–61.
- Török András: *Szálahi álarc nélkül: öt év a Szálahi mozgalomban*. Budapest, Fővárosi Nyomda, 1941.
- Ujabb [sic!] Szálahi-ítélet: 15 napi fogház. 8 *Órai Újság*, 24. (1938), 50. 1.
- Ungvári Gyula: Szálahi Ferenc életművének megítélése. In Gede Tibor (szerk.): *Szálahi Ferenc: Hungarizmus I. A Cél*. Budapest, Gede Testvérek, 2004. 13.
- Ungváry Krisztián: Szálahi Ferenc, a frontkatona. *Hadtörténeti Közlemények*, 124. (2011), 2. 471–480.
- Vállalom a felelősséget az ország rendjéért és nyugalmaért. Széll József belügyminiszter nagy-jelentőségű nyilatkozata *Az Est*ben. *Az Est*, 28. (1937) 153. 1–2.
- Zinner Tibor: A nyilaskeresztesek kúriai elnöke, dr. Szemák Jenő (1887–1971). In Bódiné Beliznai Kinga (szerk.): *A Kúria és elnökei, I. kötet*. Budapest, HVG-ORAC, 2014. 99–143.